

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ
В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ”

Харків
2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ
В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ”

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.03040101 “Правознавство”)

**для студентів V курсу факультету підготовки кадрів
для Державної пенітенціарної служби України**

*Затверджено вченою радою університету
(протокол № 5 від 29.01.2013 р.)*

Харків
2013

Програма навчальної дисципліни “Запобігання злочинності в місцях позбавлення волі” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”, спеціальність 8.03040101 “Правознавство”) для студентів V курсу факультету підготовки кадрів для Державної пенітенціарної служби України / уклад.: В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 9 с.

У к л а д а ч і : В. В. Голіна,
М. Ю. Валуйська

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 3 від 14.03.2013 р.)*

В С Т У П

“Запобігання злочинності в місцях позбавлення волі” є навчальною дисципліною, призначеною для поглибленого вивчення студентами факультету підготовки кадрів для Державної пенітенціарної служби України теоретичних і прикладних питань запобігання злочинам в установах виконання покарань. У зв’язку з цим передбачається більш детальніший розгляд поняття та кримінологічної характеристики злочинності у місцях позбавлення волі, чинників та конкретних життєвих ситуацій, що дестабілізують законслухняну поведінку засуджених і детермінують злочинні прояви, особу злочинця, та основних напрямів із запобігання злочинності в специфічних умовах відбуття покарання. Окрема увага приділяється порядку застосування спеціальних заходів і зброї у місцях позбавлення волі, віктимологічній профілактиці, запобіганню масовим (груповим) ексцесам, індивідуальній запобіжній роботі співробітників ДПС України.

Передбачені дисципліною практичні заняття мають за мету закріпити у студента теоретичні знання, отримані на лекціях, засвоїти відповідні нормативно-правові акти, набути практичних навичок, пов’язаних із роботою зі спецконтингентом на колективному, груповому та індивідуальному рівнях.

У результаті вивчення даної дисципліни студенти повинні:

– **знати** нормативно-правову базу, яка регламентує діяльність співробітників установ виконання покарань по запобіганню злочинності у місцях позбавлення волі та практику їх застосування;

– **орієнтуватися** у нових тенденціях щодо способів, заходів, технічного забезпечення виконання запобіжної діяльності серед спецконтингенту;

– **уміти** на практиці застосовувати теоретичні знання і заходи кримінологічного, психологічного, організаційно-правового та технічного впливу на засуджених до позбавлення волі з метою забезпечення важливої спеціальної функції – їх виправлення і ресоціалізації.

З М І С Т

1. ЗЛОЧИННІСТЬ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ: ПОНЯТТЯ, КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Злочинність як чинник дестабілізації обстановки в місцях позбавлення волі. Головна мета та основні завдання вивчення злочинності в місцях позбавлення волі. Рівень, структура та динаміка злочинності в місцях позбавлення волі. Особливості внутрішньої структури спецконтингенту, яка зумовлює злочинність у місцях позбавлення волі.

2. ДЕТЕРМІНАЦІЯ ЗЛОЧИННОСТІ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Причини та умови злочинності в місцях позбавлення волі. Особливості детермінації індивідуальної злочинної поведінки в місцях позбавлення волі. Вплив “фонових явищ” на злочинність у місцях позбавлення волі. Роль кримінальної субкультури в детермінації злочинності в місцях позбавлення волі.

3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Правові основи запобігання злочинності в місцях позбавлення волі. Поняття та зміст загальносоціального та спеціально-кримінологічного напрямку запобігання злочинності в місцях позбавлення волі. Запобіжна робота в установах виконання покарань щодо проникнення до них заборонених речей, речовин, предметів, грошей та ін. Порядок застосування спеціальних заходів і зброї у місцях позбавлення волі на стадіях готування та замаху на злочин у надзвичайних ситуаціях. Віктимологічна профілактика в місцях позбавлення волі.

4. СИСТЕМА ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Виправлення та ресоціалізація засуджених – основа запобігання злочинності в місцях позбавлення волі. Морально-естетична робота із засудженими. Правова робота із засудженими. Загальноосвітнє і професійно-технічне навчання засуджених. Фізкультурно-оздоровчі заходи як позитивний фактор протидії злочинності в місцях позбавлення волі. Поєднання індивідуального впливу на засудженого з колективною роботою зі спецконтингентом.

5. СУБ'ЄКТИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Кримінально-виконавча установа як суб'єкт запобігання злочинності в місцях позбавлення волі. Основні завдання та функції психологічної служби в місцях позбавлення волі. Роль громадськості в запобіганні злочинності в місцях позбавлення волі. Місце самодіяльних організацій засуджених у запобіганні злочинності в місцях позбавлення волі. Участь релігійних організацій у діяльності із запобігання злочинності в місцях позбавлення волі.

6. ЗАПОБІГАННЯ ОКРЕМИМ ВИДАМ ЗЛОЧИНІВ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Кримінологічна характеристика насильницьких корисливих та корисливо-насильницьких злочинів та їх детермінація в місцях позбавлення волі. Запобігання насильницьким злочинам у місцях позбавлення волі. Запобігання корисливим та корисливо-насильницьким злочинам у місцях позбавлення волі. Запобігання масовим (груповим) протиправним діям засуджених.

7. ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИМ З УХИЛЕННЯМ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ

Кримінологічна характеристика злочинів, пов'язаних з ухиленням від відбування покарання. Особа злочинця та детермінація зазначених злочинів. Спеціально-кримінологічне запобігання злочинам, пов'язаним із ухиленням від відбування покарання. Запобіжна діяльність щодо осіб, схильних до злочинів, пов'язаних з ухиленням від відбування покарання.

8. СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНЕ ЗАПОБІГАННЯ РЕЦИДИВУ ЗЛОЧИНІВ НЕПОВНОЛІТНІХ ТА ЖІНОК У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Особливості правового статусу неповнолітніх засуджених. Індивідуальна запобіжна робота з неповнолітніми, схильними до рецидиву злочинів. Специфіка роботи із запобігання рецидиву злочинів засудженими жінками. Особливості превенції щодо неповнолітніх засуджених жіночої статі.

9. СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНЕ ЗАПОБІГАННЯ РЕЦИДИВУ ЗЛОЧИНІВ ЩОДО ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ЗАСУДЖЕНИХ

Запобіжна діяльність стосовно осіб, схильних до вживання алкоголю, наркотиків, чифіру, токсичних речовин. Індивідуальна робота із засудженими, які належать до різних психологічних типів. Особливості запобіжної діяльності щодо осіб з психічними відхиленнями.

СПИСОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Голіна В. В. Запобігання злочинності в Україні: навч. посіб. / В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007.

Концепція реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року: схвалено розпорядженням Каб. Міністрів України від 30.11.2011 р. № 1209-р // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 93. – Ст. 3389.

Концепція державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України: схвалено Указом Президента України від 08.11.2012 р. № 631/2012 // Там же. – 2012. – № 87. – Ст. 3531.

Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України // Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 20. – Ст. 99; 2008. – № 25. – Ст. 240 із змін., внесеними Законом України від 17.05.2012 р. № 4711-VI.

Загальна декларація прав людини: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 217 (III) від 10.12.1948 р. // Міжнар. документи ООН з питань прав людини. – К.: 1995.

Декларація прав ребенка: Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН от 20.11.1959 г. № 1386 (XIV) // Право и практика. – 2002. – № 32.

Інструкція про порядок розподілу, направлення та переведення для відбування покарання осіб, засуджених до позбавлення волі від 16.12.2003 р. № 261 // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 1. – Ст. 11.

Колб О. Г. Запобігання злочинності у місцях позбавлення волі: навч. посіб. / О. Г. Колб. – Луцьк: Волин. держ. ун-т, 2005.

Кримінально-виконавче право: зб. нормат.-прав. документів/ уклад. А. Х. Степанюк. – Х.: Право, 2005.

Кримінологія: Загальна та Особлива частини: [підруч.] / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за ред. В. В. Голіни. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Право, 2009.

Лукашевич С. Ю. Попередження злочинності засуджених в місцях позбавлення волі / С. Ю. Лукашевич. – Х.: СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2006.

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 16.12.1966 р. № 2200 А (XXI) // Вісн. Конституц. Суду України. – 2006. – № 4.

Мінімальні стандартні правила поводження з ув'язненими, затверджені 1-м Конгресом ООН з запобігання злочинності і поводження з в'язнями 30.08.1955 р., Женева; схвалені Економічною і Соціальною Радою ООН: Резолюція від 31.07.1957 р. 663 СІ (XXIV) // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – 2003. – № 7. – С. 231.

Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань: наказ Державного департаменту України з питань виконання покарань від 25.12.2003 р. // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 52. – Ч. II. – Ст. 2898.

Положення про психологічну службу установи виконання покарань: наказ Державного департаменту з питань виконання покарань від 17.03.2000 р. № 33 [Електрон. ресурс] – Режим доступу: www.nau/kiev.ua

Навчальне видання

ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ”

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.03040101 “Правознавство”)

**для студентів V курсу факультету підготовки кадрів
для Державної пенітенціарної служби України**

У к л а д а ч і : ГОЛІНА Володимир Васильович,
ВАЛУЙСЬКА Марина Юріївна

Відповідальний за випуск *В. В. Голіна*

Редактор *Л. М. Рибалко*
Комп’ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

План 2013

Підп. до друку 09.04.2013. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 0,56. Облік.-вид. арк. 0,2. Вид. № 340.
Тираж 70 прим. Зам. № 4630. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.